

A. Baumann og U. Lotzmann:
**TMJ Disorders and Orofacial Pain.
 The Role of Dentistry in a Multidis-
 ciplinary Diagnostic Approach**
*I serien Rateitschak KH, Wolf HF (red).
 Color Atlas of Dental Medicine*

Denne ruvende boken på 360 sider og med 1304 illustrasjoner foreligger med stive permer i stort format (31 x 22,5 cm) og leveres med plastomslag. Det er førsteklasses trykk på glanset papir og illustrasjonene er av meget høy kvalitet. Bokens forfattere er begge tannleger

og tar for seg den kliniske TMJ-problematikken i nesten hele sin bredde. Den er ikke klassisk inndelt i kapitler, men består av 9 hoveddeler som hver inneholder en rekke inndelinger i spesielle emneområder inkludert en introduksjon. Introduksjonen tar for seg tyggesystemet som et biologisk system, hvor anatomen settes opp mot fysiologi, funksjon og ikke minst bittfysiologi. Dette gjøres meget detaljert på en praktisk og klinisk relevant måte med detaljrike og målrettede illustrasjoner.

Deretter følger en detaljert beskrivelse av en omfattende manuell funksjonsanalyse av tyggesystemet med inngående beskrivelser av diagnostiske teknikker. Så følger en detaljert og fullstendig oppdatert beskrivelse av diagnostiske billedteknikker med tallrike fotografiske eksempler på patologiske tilstander ledsaget av utførlige beskrivelser. Neste inndeling omhandler teknikker for fremstilling av avtrykkskjeer og modeller. Korrekt innsetting av modell i og bruk av artikulatur beskrives. Det gis en solid innføring i hvordan artikulatoren skal brukes diagnostisk.

Neste inndeling beskriver hvordan ansiktsbuer og andre apparater kan brukes for diagnostisk tracing av okklusjonsbevegelsene. Deretter gis en detaljert oversikt over primære og sekundære diagnoser som omfatter tyggeapparatet, inkludert ledd og benstrukturer. Boken avsluttes med en avansert oversikt over behandlingsprinsipper inkludert fremstilling av

bittskinner, hvor ikke minst prinsipper for innsliping beskrives. Til slutt før indekset er det en omfattende referanseliste hvor det er svært gledelig å gjenkjenne norske kolleger som har gjort et omfattende forskningsarbeid både innen kirurgi og billeddiagnostikk.

En som åpner denne boken kan ved første øyekast bli helt overveldet av den informasjonsmengden som presenteres. Men temmelig hurtig blir en imponert over det detaljerte, og ikke minst fremragende pedagogiske arbeid, som er nedlagt i denne boken. Illustrasjonsmateriale er rett og slett fantastisk! Bildene utfyller beskrivelsen i teksten på en førsteklasses måte og gjør det lett å forstå hva som presenteres. Boken vil være obligatorisk på alle læresteder og store klinikker. Alle som er seriøst interessert i TMJ-problematikk, og ikke minst ønsker å vite mer om behandlingen av TMJ-pasienter, bør kjøpe denne boken selv om den nok dessverre ikke blir billig.

Lasse A. Skoglund

Stuttgart: Georg Thieme Verlag; 2002.
 ISBN 3-13-127161-2.

Per Magnus og Leiv S. Bakkeiteig:
Epidemiologi
Revidert utgave

Målgrupper for boken *Epidemiologi* er medisinerstudenter, studenter ved helsefaghøgskolene og studenter i samfunnsfag og statistikk. Forfatterne har til hensikt å gi leserne en elementær innføring i epidemiologi og epidemiologisk forskningsmetode. Faget er ikke definert etter hvilke metoder som benyttes, men etter sitt formål, nemlig å finne årsaker til sykdom og derved gjøre det mulig å drive forebyggende og helsefremmende arbeid. Gjennom eksempler på epidemiologiens nytte i samfunnsmedisin ønsker man å bidra til at epidemiologisk kunnskap utvikles videre.

Første utgave av *Epidemiologi* kom

ut på Ad Notam Gyldendal i 1998. I 3. utgave er det foretatt omfattende revisjon og oppdatering av boken, som nå består av tre deler. I første del introduseres grunnleggende epidemiologiske prinsipper (kapittel 1–10). Det legges vekt på valg av problemstilling, valg av studiedesign og valg for å unngå systematiske feil. I del 2 omtales infeksjons-epidemiologi, genetisk epidemiologi, miljøepidemiologi, perinatal epidemiologi og klinisk epidemiologi (kapittel 11–15). Del 3 er praktisk rettet og inneholder kapitler om gjennomføring av epidemiologiske undersøkelser og om anvendelse av den epidemiologiske kunnskap (kapittel 16–20). Blant annet stilles det spørsmål om vi kan stole på forskerne. Andre vanskelige tema så som risikovurdering, risikohåndtering og risikokommunikasjon drøftes i lys av epidemiologiske forskningsresultater.

Boken har en pragmatisk heller enn en teoretisk tilnærming til stoffet. Den har detaljert innholdsfortegnelse, stikkordregister, og gode forslag til videre lesning, samt en litteraturliste hvor referansen til «A Dictionary of Epidemiology» (Last 1988) burde vært oppdatert til 4. utgave (2001). Boken er skrevet i lett forståelig språk og krever lite eller ingen forhåndskunnskaper i epidemiologi og statistikk. Utstrakt bruk av eksempler er til god hjelp, men misvisende når risikodifferansen mellom rater på 10% og 2% sies å være 8% istedenfor 8 prosentpoeng. Trykk og innbinding er av god kvalitet, og det er få trykkfeil.

Innholdsmessig og pedagogisk oppfyller boken sin intensjon som grunnbok for medisinerstudenter, studenter ved helsefaghøgskolene og studenter i samfunnsfag og statistikk, men ikke for tannlege- og tannpleierstudenter. Del 1, kapitlet Klinisk epidemiologi i del 2, samt del 3 er mest relevante for odontologistudenter, dvs. kapitlene som behandler generelle epidemiologiske metoder og prinsipper, og listen med anbefalt litteratur for videre lesning. «Odontologi» nevnes bare én gang, og det forekommer ikke odontologiske eksempler. Altså kan boken

anbefales som innføring i generell epidemiologi, men tannlege- og tannpleierstudenter trenger supplerende litteratur for å dekke de metodologiske tilpasninger som kreves for epidemiologiske studier av orale sykdommer og tilstander.

Ola Haugejorden

Oslo: Gyldendal Norsk Forlag; 2003.
184 sider, 22 tabeller, 13 illustrasjoner/
figurer. ISBN 82-05-31129-3.

Laura Mitchell og David A. Mitchell:
Oxford handbook of clinical dentistry

Third edition

Denne håndboken gir en oppdatert oversikt over de fleste sentrale odontologiske områder. Den er velskrevet og lett tilgjengelig i sin form og bør kunne være en utmerket oppslagsbok for de fleste praktiserende tannleger. Den bør i alle fall være en utmerket repetisjonsbok for studenter før eksamen. De 18 kapitlene tar for seg fagområde etter fagområde på en forbillig måte. Det er liten grunn til å fremheve enkeltkapitler fordi alle representerer et konsentrat av dagens viten på sitt område. Vi er innom undersøkelse, diagnostikk og behandling av det meste, og så vel kliniske som medikamentelle behandlinger blir omtalt på de fleste områder.

Kapitlet om materialvalg ved fyllingsterapi er for eksempel helt oppdatert og i tråd med hva som undervises hos oss i dag. Det samme kan sies om kapitlet om periodontitt. Evidence-based dentistry er i betydelig grad vektlagt, så presentasjonen generelt holder et godt faglig nivå.

Bokens format er ca. 10x20 cm og den er på 800 sider. Den er bundet inn i plast og har tynne sider av god papirkvalitet. I hvert kapittel er det mange blanke sider for egne notater, noe som gjør boken enda mer anvendelig. Uansett hvor godt oppdatert man måtte være innen odontologien, vil nok de fleste erkjenne at enkelte fagområder kunne trenge litt påfyll, og her er muligheten.

Oxford handbook of clinical dentistry kan anbefales.

Kjetil Reppen

London: Oxford University press; 1999.
800 sider. ISBN: 0-19-262963-8

Georg Watzek, editor:
Implants in Qualitatively Compromised Bone

Implantatprotektikk har forandret odontologien de siste 20 år mer enn noen annen behandlingsform. Stadig flere kolleger tilbyr sine pasienter slik behandling, og flere pasientgrupper som tidligere av medisinske eller lokalanatomiske årsaker ikke var aktuelle for slik terapi, gis nå et tilbud. Kunnskap om benbiologi og benpatologi sammen med flere års erfaring med pasienter hvor kjevebenet har en kvalitativ defekt, har gjort dette mulig. I sammenheng med tannimplantatbehandling beskriver benkvalitet kjevebenets beskaffenhet og evne til å gi en vellykket terapi. Med denne definisjonen vil «compromised bone» være ben som har ringere kvalitet og som fører til at behandlingen har en dårligere prognose. Georg Watzek har sammen med en gruppe forskere og klinikere fra Wien i denne boken belyst forskjellige aspekter med nedsatt benkvalitet. Intensjonen for boken er at den skal være lærebok for studenter i implantologi (!) og samtidig en god rådgiver for så vel klinikere som forskere.

Boken har, som vanlig fra dette forlaget, en lekker layout med mange fargeillustrasjoner og figurer av svært høy kvalitet. De 11 kapitlene følger en logisk rekkefølge med basale og kliniske problemstillinger, råd om behandling i spesielle kasus og hvilke muligheter fremtiden kan gi pasienter med særskilte problemer. Hvert kapittel har en fyldig og oppdatert referanseliste.

Definisjon av benkvalitet er vanskelig. På det histologiske plan vil benkvalitet være definert etter bentetthet, enten kortikal eller trabekulær. Mineralinnholdet i benet anses av mange som en viktig kvalitetsfaktor, mens andre hevder at biomekaniske faktorer i benet, som styrke og stivhet, er avgjørende for kvaliteten. Kompromittert ben blir da vanskelig å beskrive, noe som også forfatteren innleder med, men han håper boken vil bidra til en klarere forståelse. Det gjør den på mange måter, ikke minst ved å formidle kunnskap om basale forhold ved forskjellige

prosesser i benet. Ikke minst er osteoporose og bestrålt ben grundig belyst.

Et kapittel om implantater hos barn og unge faller på en måte utenfor bokens tittel. Benkvaliteten hos unge er god, men problemet er at implantatene ikke følger veksten. Ved tannagenesier kan manglende benmasse være et problem. Også her er kvaliteten på gjenværende ben god, men volumet gjør implantatbehandling mer usikker. Dette forhold gjelder også kapitlet om atrofiske kjever, hvor det ofte må gjøres rekonstruksjon før tannimplantatbehandling. Problemet med definisjonen av benkvalitet og kompromittert ben gjør boken litt forvirrende. Det er en tendens til gjentagelse av stoff og definisjoner i innledningen til de enkelte kapitler. Årsaken til dette er sannsynligvis at det er forskjellige forfattere til hvert kapittel.

På tross av at boken er har et noe blandet innhold i forhold til tittelen, er den et godt supplement til faglitteraturen om den kirurgiske delen av tannimplantatbehandlingen. Spesielt gir den god innsikt i de basale mekanismene i benet ved tannimplantater, og den kan varmt anbefales til kolleger som er interessert i benbiologi og tannimplantatbehandling.

Knut Tornes

London: Quintessence Publishing Co. Ltd.;
2004. 181 sider. ISBN 1-85097-050-5.